

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

TEORIE – SOLFEGIU - DICTEU

Clasele a V-a – a VIII-a

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Teorie – solfegiu - dicteu* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a – a VIII-a din învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – muzică, înscriindu-se în aria curriculară *Arte*. Această disciplină este prevăzută în planul-cadru de învățământ cu un buget de timp de 2 ore /săptămână.

Programa disciplinei *Teorie – solfegiu - dicteu* este elaborată potrivit unui model de proiectare curriculară centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul gimnazial. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Actuala programă se corelează cu programa corespondentă pentru ciclul primar, asigurând astfel continuitatea structurării competențelor și o abordare coerentă între cele două niveluri de învățământ (primar și gimnazial).

Structura programei școlare include, pe lângă *Nota de prezentare*, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Teorie – solfegiu - dicteu* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de **exemple de activități de învățare**, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadru didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării constituie elemente de bază ale domeniului, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de notație muzicală
- Intervale și acorduri
- Tonalitate
- Sistem modal
- Problematică metro-ritmică

Sugestiile metodologice includ recomandări privind strategiile didactice și elementele de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt prezentate diferite strategii de formare care contribuie predominant la realizarea acestora. Tot în această secțiune se oferă și un exemplu de proiectare didactică.

Disciplina *Teorie – solfegiu - dicteu* își păstrează caracterul tradițional, cu abordări structurate strategic către dezvoltarea auzului muzical, către solfegiere și scriere a unor dictee, alături de operarea cu elemente de limbaj specific muzical, având un scop de susținere a eforturilor de profesionalizare a tinerilor interpreți.

Actuala programă propune mai multe elemente de noutate:

- o competență generală care abordează aspecte creative, pentru prima oară în învățământul gimnazial muzical (cu excepția creativității de tip interpretativ), continuând la un nivel superior de complexitate demersul început prin noua programă dedicată ciclului primar; această competență vizează generarea de structuri muzicale, dând ocazia elevilor de a-și manifesta talentul în contexte ritmico – melodice, dar și polifonice - armonice diverse; această competență integrează gradat aspecte de limbaj ce includ structuri modale, procedee eterofonice, polifonice și armonice etc.; crește astfel gradul de raportare autonomă față de noțiunile introduse și față de creațiile marilor compozitori, efectul așteptat fiind creșterea nivelului de satisfacție al elevului privind disciplina studiată;

- o abordare extinsă a muzicii modale, ca un limbaj de importanță vitală pentru muzică, utilizând scări cu 2 până la 7 sunete componente, cu aplicații în operarea cu elementele de limbaj dar și în zona creativă, permițând inclusiv recuperarea și valorificarea unor importante mostre de folclor autentic;

- o abordare gradată a limbajului tonal (care păstrează supremația ca pondere în abordările intonaționale), incluzând elemente de dezvoltare a auzului și gândirii armonice - funcționale, în continuarea unui demers început la nivel intuitiv în clasa a IV-a; abordarea unor elemente de gândire armonică în definirea practică a tonalității, plecând de la cadențele armonice până la relațiile de înrudire dintre tonalități și modulațiile la tonalități apropiate, constituie necesități stringente ale conștientizării logicii tonale;

- programa încurajează și utilizarea noilor tehnologii, a unor softuri și platforme digitale de educare a auzului, de înregistrare/redare a unor interpretări, de notație și/sau de compoziție.

Abordările de conținuturi temperează anumite excese prezente în programe anterioare, ce s-au dovedit nerealiste, spre exemplu utilizarea unor tonalități cu șase alterații constitutive la nivelul clasei a V-a, sau solfegii pe trei voci la aceeași clasă.

Construcția programei permite susținerea evoluțiilor elevilor în direcția exprimării artistice la instrument și în alte manifestări muzicale, constituind un demers complex ce depășește nivelul de simplu suport teoretic pentru tinerii muzicieni.

Programa de față se adresează elevilor care au parcurs disciplina *Teorie – solfegiu – dicteu* încă din clasa I. Pentru elevii de la anumite instrumente, care încep studiul muzicii mai târziu (în clasa a III-a, a IV-a sau a V-a), se recomandă crearea la nivelul școlii a unei grupe de începători și parcurgerea programei, de la primul an de studiu, într-un ritm adaptat nivelului de vârstă și progresului înregistrat de elevi.

Competențe generale

- 1. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical**
- 2. Operarea cu elemente de scris – citit și limbaj muzical**
- 3. Valorificarea creativă a unor elemente de limbaj muzical**

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical

Clasa a V-a
1.1. Identificarea auditivă a unor elemente melodice, armonice și dinamice <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de recunoaștere a unor elemente melodice și armonice
- Exerciții de auz utilizând softuri și platforme digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com, Absolute pitch, Perfect Ear etc.)
- Exerciții de recunoaștere a cadențelor autentice simple (V-I) și a celor plagale (IV-I) în scurte fragmente muzicale date
- Crearea în memorie a unei "hărți dinamice" a unui fragment muzical audiat
1.2. Identificarea elementelor metro-ritmice și agogice <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de recunoaștere a măsurii în fragmente muzicale audiate
- Exerciții de observare a formulelor metro-ritmice învățate în fragmente muzicale audiate
- Observarea diferențelor agogice dintr-un fragment de cântec popular monodic audiat

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a V-a
2.1. Scrierea unui dicteu ritmico-melodic <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de scriere a unui dicteu ritmico-melodic tonal
- Exerciții de scriere a unor formule ritmico-melodice pe scări modale de 2-4 sunete
2.2. Intonarea unui text muzical - solfegii și cântece din literatura muzicală cultă și populară <ul style="list-style-type: none">
- Interpretarea expresivă a unor solfegii și fragmente de piese clasico-romantice
- Interpretarea unui dans popular cu structura metrică de 9 sau 12 timpi și acompaniament ritmic (percuție corporală)
- Interpretarea unor cântece populare modale cu structură prepentatonică
2.3 Operarea cu intervale și acorduri în contexte diverse <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de rezolvare a intervalor disonante
- Exerciții de identificare a comportamentului consonant/disonant al unor intervale în contextul unui fragment muzical clasic
- Exerciții de construire a trisonurilor în contexte tonale diverse
- Exerciții de analizare a intervalor și trisonurilor

3. Valorificarea creativă a unor elemente de limbaj muzical

Clasa V-a
3.1. Compunerea unor melodii integrând elementele de limbaj muzical studiate <ul style="list-style-type: none">
- Compunerea unor melodii pe baza scărilor modale simple (bi, tri, tetra)
- Compunerea unor melodii pe baza elementelor de limbaj muzical tonal
- Alcătuirea unei linii melodice pornind de la o relație acordică (sunete reale)
- Notarea suportului armonic/acordic al unei linii melodice date

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Elemente de notație muzicală	Extensii ale notației înălțimilor de la octava mare la do3 Elemente de dinamică – pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo, decrescendo
Intervale și acorduri	Intervale consonante și disonante Rezolvarea intervalurilor muzicale disonante Trisonurile mărite și micșorate Trisonurile pe treptele gamei (variante)
Tonalitate	Funcțiile armonice (acordurile formate pe tonică, subdominantă și dominantă) în tonalitățile învățate Înlănțuiri armonice (cadența autentică simplă V-I și cadența plagală IV-I)
Sistem modal	Scări modale: bicordii, bitonii, tricordii, tritonii, tetracordii și tetratonii
Problematică metro-ritmică	Măsurile de 2,3,4 timpi cu unitate de timp doime Măsurile 9 și 12 optimi Sincope simetrice și asimetrice pe timp și pe jumătate de timp în măsurile de 2, 3 și 4 pătrimi Contratimpul pe timp și pe jumătate de timp în măsurile de 2, 3 și 4 pătrimi Contratimpul sincopat Sincopele contratimpate Diviziuni excepționale ale valorilor binare: trioletul pe doi timpi Diviziuni excepționale ale valorilor ternare: duoletul

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical

Clasa a VI-a
<p>1.1. Diferențierea auditivă a unor elemente melodice, armonice și dinamice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare auditivă a intervalurilor mărite și micșorate dintr-un context tonal, cu identificarea tonalității - Exerciții de recunoaștere a intervalurilor și acordurilor, utilizând softuri și platforme digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com, Absolute pitch, Perfect Ear etc.) - Exerciții de diferențiere a cadențelor armonice în audierea unor fragmente muzicale (relaționări de două funcții – cadențe simple sau de trei funcții - cadența autentică compusă IV-V-I) - Diferențierea auditivă a diferitelor tipuri de moduri pentatonice și pentacordice în exemple muzicale
<p>1.2. Recunoașterea diviziunilor excepționale și a formulelor metro-ritmice învățate în fragmente muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a elementelor metro-ritmice specifice în fragmente ternare - Exerciții de identificare a elementelor metro-ritmice specifice în fragmente binare - Identificarea cadrului metric a unui fragment melodic ritmic audiat, conținând și diviziuni excepționale

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VI-a
<p>2.1. Corelarea imaginii sonore cu expresia grafică - dicteu muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de scriere a unui dicteu tonal-funcțional pe două voci (cea gravă intonând doar cele trei trepte principale) - Exerciții de scriere a unui dicteu modal (pentatonic/pentacordic)

Clasa a VI-a
- <i>Exerciții de scriere a unui dicteu melodic în metru ternar, cu diviziuni excepționale</i>
2.2. Interpretarea unui text muzical în registre diverse, cu utilizarea cheilor nou învățate
- <i>Exerciții de solfegiere, tonale și modale, în cheile sol, fa și do</i> - <i>Exerciții de solfegiere pe două voci: canon, pedală (ison)</i> - <i>Înregistrarea interpretării unui solfegiu cu aparatură electronică (inclusiv telefon mobil) și verificarea acurateții intonației, preciziei ritmice și prezenței unor elemente de expresivitate a interpretării</i>
2.3 Utilizarea elementelor de limbaj muzical tonal și modal, în contexte metro-ritmice diverse
- <i>Exerciții de construire a unor scări modale pentatonice</i> - <i>Exerciții de enarmonizare a sunetelor și intervalelor muzicale</i> - <i>Exerciții de analizare a formulelor metro-ritmice și a diviziunilor excepționale</i>

3. Valorificarea creativă a unor elemente de limbaj muzical;

Clasa a VI-a
3.1. Realizarea unor melodii pe baza elementelor de limbaj muzical (tonal și modal)
- <i>Exerciții de compunere a unor melodii pentatonice/pentacordice</i> - <i>Poziționarea aceluiași contur melodic în două moduri pentatonice diferite (în două tonalități de mod diferit – major/minor) cu observarea diferențelor expresive rezultate</i> - <i>Alcătuirea unei linii melodice pornind de la o relație acordică (sunete reale)</i>
3.2. Realizarea unor fragmente muzicale pe două voci
- <i>Realizarea unei melodii acompaniate de ison</i> - <i>Realizarea unei piese pe 2 voci, în care vocea superioară să realizeze melodia iar cea inferioară să clarifice funcțiile armonice cunoscute</i> - <i>Realizarea unui canon la două voci cu intervale armonice consonante</i>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Elemente de notatie muzicala	Scara muzicală de la octava mare la octava a treia Alterații duble Sunete enarmonice Cheile muzicale de alto și tenor (mers treptat)
Intervale și acorduri	Intervale enarmonice Enarmonizarea trisonului mărit Trisonurile pe treptele tonalităților nou învățate
Tonalitate	Tonalități cu până la patru alterații Înlănțuiri armonice - cadențele autentice simple plagale în tonalitățile nou învățate Cadența autentică compusă (IV-V-I) în tonalitățile învățate
Sistem modal	Scări pentatonice și pentacordice
Problematică metro-ritmică	Diviziuni excepționale ale valorilor binare: cvintoletul și sextoletul Diviziuni excepționale ale valorilor ternare: cvartoletul Formule ritmice: sincopa simetrică pe sfert și treime de timp în măsurile de 2,3 și 4 pătrimi Sincopa pe timp în măsura de 6 optimi

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical

Clasa a VII-a
1.1. Identificarea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic, în context tonal sau modal <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de identificare, analiză și construcție a intervalelor muzicale compuse
- Exerciții de construcție și analiză a trisonurilor în poziție largă
- Exerciții de recunoaștere a intervalelor compuse și acordurilor în poziție largă, utilizând softuri și platforme digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com, Absolute pitch, Perfect Ear etc.)
- Exerciții de identificare a tonalităților cu 0-5 alterații constitutive
- Exerciții de analiză a relațiilor de înrudire între tonalități cu 0-5 alterații constitutive
- Exerciții de construire, analiză și identificare a modurilor heptatonice diatonice
1.2. Identificarea formulelor metro-ritmice și a structurii metrice în măsurile mixte <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de recunoaștere a măsurilor mixte
- Exerciții de grupare a timpilor în măsurile mixte
- Exerciții de identificare a formulelor metro-ritmice în măsurile mixte

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

Clasa a VII-a
2.1. Redarea prin expresie grafică a imaginii sonore <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de scriere a unui dicteu tonal cu elemente metro-ritmice complexe
- Exerciții de scriere (dicteu) a unor melodii populare în moduri hexacordice sau heptatonice diatonice
- Exerciții de scriere a unor dicteu simple pe două voci (utilizând și canonul, imitația liberă, pedala)
2.2. Lecturarea expresivă a unor texte muzicale pe una sau două voci, utilizând elemente de limbaj tonal/modal <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de identificare a funcțiilor armonice dintr-o succesiune de acorduri (trepte principale).
- Exerciții de identificare a suportului armonic al unui desen melodic dat (cuprinzând sunete reale, broderii și pasaje)
- Exerciții de solfegiere, tonale și modale, în cheile sol, fa și do (de alto și tenor)
- Exerciții de solfegiere pe două voci, utilizând canonul, respectiv pedala

3. Valorificarea creativă a unor elemente de limbaj muzical

Clasa a VII-a
3.1. Integrarea elementelor de limbaj muzical studiate în compoziții proprii <ul style="list-style-type: none">
- Crearea unei succesiuni acordice, utilizând acordurile de pe treptele principale
- Notarea suportului armonic/acordic pornind de la o linie melodică dată
- Alcătuirea unor desene melodice (sunete reale, broderii și pasaje) pe baza unui suport armonic dat
3.2. Crearea unui fragment de lucrare muzicală de divertisment pe un text ales <ul style="list-style-type: none">
- Identificarea ritmului poetic al textului literar și adaptarea lui la un context muzical
- Preînregistrarea unui suport metro-ritmic și eventual armonic, peste care să se suprapună solo-ul vocal (de tip rap/hip-hop, pop, jazz, rock)
- Crearea unui fragment de cântec dansant de inspirație populară (preferabil în limbaj modal)

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Elemente de notație muzicală	Ornamente și abreviații ale acestora (mordent, grupet, tril) Extinderea registrului utilizat pentru cheile de fa și de do (alto și tenor)
Intervale și acorduri	Intervale muzicale compuse Răsturnarea intervalelor muzicale compuse Poziții largi ale trisonurilor
Tonalitate	Tonalitățile cu până la 5 alterații constitutive Cromatizarea tonalităților majore studiate Cromatizarea după omonimă a tonalităților minore studiate Înrudirea de gradele 0 și 1 a tonalităților Modulația la tonalități apropiate (înrudite de gradul 0 și 1). Formule melodice în tonalitate (note ornamentale): broderia și pasajul
Sistem modal	Moduri hexacordice Moduri heptatonice diatonice
Problematică metro-ritmică	Măsuri mixte (compuse eterogene) de 5 și 7 timpuri (cu unitate de timp - optime) Formule metro-ritmice în contextul metric mixt

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin melodic și armonic, în context tonal și modal</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare, analiză și construcție a intervalelor muzicale simple și compuse - Exerciții de identificare, analiză și construcție a trisonurilor în poziții strânse, largi și mixte - Exerciții de dezvoltare a auzului, cu intervale (simple și compuse), acorduri (în toate stările, în poziții strânse, largi, mixte), scări muzicale (tonale și modale), utilizând softuri și platforme digitale (de ex. www.teoria.com, www.musictheory.com, Absolute pitch, Perfect Ear etc.) - Exerciții de identificare a tonalităților cu 0-5 alterații constitutive - Exerciții de analiză a modulațiilor și a relațiilor de înrudire între tonalități cu 0-5 alterații constitutive - Exerciții de construire, analiză și identificare a scarilor modale de 2-5 sunete și a modurilor heptatonice diatonice
<p>1.2. Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin metro-ritmic</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de recunoaștere a măsurilor simple și compuse - Exerciții de grupare a timpurilor în măsuri simple și compuse

2. Operarea cu elemente de scris – citit și limbaj muzical

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Reflectarea imaginii sonore a unui fragment muzical într-o expresie grafică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de scriere a unui dicteu muzical monodic, cu elemente intonaționale și ritmice de nivel complex - Exerciții de scriere a unui dicteu polifonic pe două voci, utilizând două chei diferite
<p>2.2. Interpretarea expresivă a unui text muzical complex</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de solfegiere, tonale și modale, în cheile sol, fa și do, cu elemente intonaționale și ritmice de nivel superior - Exerciții de identificarea suportului armonic al unui text muzical interpretat (cuprinzând sunete reale, broderii, pasaje și apogiaturi)

Clasa a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Exerciții de solfegiere în grup, pe două și trei voci: canon, pedală și alte procedee heterofonice, polifonice și armonice</i> - <i>Accentuarea impactului expresiv al modulațiilor dintr-un solfegiu</i>

3. Valorificarea creativă a unor elemente de limbaj muzical

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Integrarea unor elemente de limbaj muzical în compoziții proprii</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Alcătuirea unor melodii cu elemente cromatice (sunete reale, broderii, pasaje și întârzieri/apogiatuiri) pe baza unui suport armonic dat</i> - <i>Realizarea unui acompaniament armonic simplu pentru o melodie cu elemente ornamentale și cromatice</i> - <i>Realizarea unui fragment melodic-armonic utilizând acorduri și arpegii în poziții largi și mixte</i>
<p>3.2. Realizarea unor piese muzicale de mici dimensiuni, cu forme bi- sau tri- partite, utilizând tipare armonice modulatorii prestabilite</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Utilizarea unui suport armonic cu momentele de modulație alese din mai multe soluții date, pentru a crea o piesă tripartită (ABA) cu contrast tonal</i> - <i>Identificarea unor tipare armonice și formale în piese miniaturale de la instrument și utilizarea lor pentru a crea o melodie nouă</i>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Elemente de notație muzicală	Apogiatuura lungă/scurtă
Intervale și acorduri	Clasificari ale intervalurilor muzicale simple și compuse Trisonuri consonante și disonante Poziții mixte ale trisonurilor Înlănțuiri armonice cu acordurile treptelor principale
Tonalitate	Modulația de gradele 0, 1 și la omonimă între tonalitățile cu 0-5 alterații constitutive Înrudirea tonalităților prin armură și tonică Cromatizarea tonalităților majore și minore studiate Formule melodice (note ornamentale): întârzierea/apogiatuura
Sistem modal	Clasificarea scărilor modale de 2-7 sunete
Problematică metro-ritmică	Clasificarea măsurilor Diviziuni excepționale în diverse contexte metrice Formule metro-ritmice în diverse contexte metrice

Sugestii metodologice

Studiul disciplinei *Teorie – solfegiu – dicteu* oferă elevilor mijloacele operării cu un limbaj universal. Prin intermediul solfegiului, dicteului, exercițiilor de recunoaștere a sunetelor, intervalelor, acordurilor, prin exercițiile de dezvoltare a memoriei muzicale, se câștigă competențe cu ajutorul cărora elevii pot citi, nota, reda creațiile artistice. De asemenea, elevii au oportunitatea de a studia elementele limbajului muzical din perspectivă științifică, adaptată la nivelul de complexitate specific vârstei lor. conceptualizând, clarificând, punând în contexte teoretice și practice noțiunile, elementele de limbaj pe care le întâlnesc pe parcursul educației lor muzicale.

Prin denumire și tradiție, această disciplină se încadrează în categoria disciplinelor teoretice de specialitate, totuși, la nivelul educației din clasele gimnaziale, ponderea activităților practice este mai mare decât a celor strict conceptuale, avându-se în vedere dezvoltarea capacității de a citi și scrie texte muzicale din ce în ce mai complexe, în contextul evoluțiilor spectaculoase de la disciplinele interpretative. Mai ales în primul an de gimnaziu, abordările practice, cu exemplificări multiple, cu exerciții, solfegii, dicteuri ce constituie segmente semnificative ca timp și importanță, preced conceptualizările teoretice, ce nu constituie încă obiectivul principal al disciplinei.

Activitățile practice, ce trebuie susținute în fiecare săptămână, sunt reprezentate de solfegiu, dicteu și exerciții de auz muzical, dar și de construirea de fragmente ritmice, ritmico-melodice etc., în cadrul competenței de natură creativă. Diversitatea tonală și modală, intervalică și metro-ritmică în dictee și solfegii este extrem de importantă în dobândirea competențelor de operare cu elementele de limbaj, fiind benefică utilizarea unor manuale, cărți de solfegii, preluări din literatura românească și universală cât mai diferite.

Privitor la exercițiile de auz muzical, recomandăm ca ele să vizeze atât aspecte intonaționale (recunoașterea unor sunete în contexte tonale și modale, în registre extreme, a intervalelor armonice simple și compuse, a trisonurilor în toate stările, a unor fragmente melodic-ritmice pentru dezvoltarea memoriei muzicale, a unor cadențe armonice care trebuie identificate) cât și aspecte metro-ritmice (identificarea măsurii, a tempo-ului, a caracterului giusto-silabic/rubato, memorarea, reproducerea și clarificarea notației unor fragmente metro-ritmice etc.). Dată fiind prezența în multe din școli a conexiunii de internet și a laboratoarelor de informatică, anumite ore de teorie – solfegiu - dicteu ar putea fi susținute în aceste spații, pentru a utiliza softurile amintite în activitățile de învățare. În anumite situații, utilizarea unor softuri disponibile pe telefoane și tablete, pentru acordaj (verificarea acurateții intonației), pentru exerciții de auz muzical, sau pentru înregistrarea și redarea ulterioară a performanței interpretative, pot să aducă un aport semnificativ la creșterea calității.

Atenția acordată activităților creative din cadrul competenței generale 3, va oferi contextul potrivit nu doar pentru înțelegerea conceptelor și noțiunilor parcurse, ci și pentru utilizarea lor în creații proprii și în abordarea interpretativă de la instrument. Procesul creativ în sine (ignorat în învățământul muzical) permite dezvoltarea unei competențe cheie – *sensibilizarea și exprimarea culturală*, la un nivel semnificativ, cu atât mai mult cu cât percepția asupra disciplinei este una de disciplină teoretică cu rol de suport pentru activitățile interpretative. În măsura tratării elevilor cu încurajări, cu o atitudine deschisă, care să permită diferențele de gust personal, apar și alte efecte benefice asupra personalității elevilor, în sensul creșterii respectului și încrederii în propriile capacități.

În contextul unor cerințe strategice noi, structura și conținutul actual al programei permit de fapt abordări flexibile și implicit o mare libertate a profesorului în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor și mijloacelor utilizate.

Noțiunile teoretice, științifice, sunt importante ca elemente ale unei gramatici generative a limbajului specific, ca mijloace de investigare a textului muzical, înlesnind înțelegerea structurii lingvistice și a mesajului lucrărilor muzicale. Totuși, este de dorit ca evaluarea acestor categorii de achiziții să se facă prin soluții practice, bazate pe cânt, audiție, construcție sau analiză scrisă, evitând centrarea pe cerințele de reproducere a unor definiții sau clasificări tehnice. Abordarea aspectelor de limbaj muzical va ține cont de nivelul concret al grupei cu care se lucrează.

Evaluarea elevilor se va face diversificat, pe tot parcursul anului școlar, implicând competențele de auz muzical, solfegiu, scrierea dicteului, operarea cu elementele de limbaj studiate, implicarea în activitățile creative propuse.

Mai ales în ultimele două clase, băieții încep să aibă dificultăți semnificative la nivel intonațional, datorită modificărilor fiziologice presupuse de perioada pubertății (în general sunt afectați băieții între 12 și 16 ani). Modificarea substanțială a ambitusului are ca primă etapă o restrângere drastică a acestuia, precum și reale dificultăți în controlul susținerii înălțimilor. Profesorul trebuie să încurajeze elevul să solfegieze în continuare (cu adaptarea registrelor sunetelor din solfegiu la ambitusul real ambitus din acel moment), pe durate de timp mai scurte (de maxim 10-15 minute), avertizând asupra necesității unui timp limitat de cânt vocal (este extrem de periculoasă forțarea vocii timp îndelungat, fără pauză). Datorită acestor dificultăți există tentația de evitare a solfegiului de către elev. Acesta trebuie încurajat să

persevereze în efortul menționat, urmând a fi evaluat prioritar pentru efort și pentru alte activități din cadrul orei de teorie – solfegiu – dicteu.

Evaluarea activităților de natură creativă (aferește competenței generale 3) va ține cont de diferențe semnificative de maturitate, comunicativitate, curaj, experiență muzicală și perseverență, aceștia fiind încurajați să se manifeste personal și independent în aceste activități, evitând abordările critice și insistând asupra realizărilor și asupra elementelor de avut în vedere la o proximă activitate.

Stimularea creativității prin activități legate de competența generală 3, precum și alegerea inspirată a unor lucrări și fragmente de lucrări muzicale valoroase din literatura românească și universală (pentru solfegiu, dicteu și exerciții de dezvoltare a auzului muzical) pot crește semnificativ atractivitatea disciplinei și participarea cu o evoluție valorică accelerată a elevilor la activitățile orelor de Teorie – solfegiu – dicteu.

Oferim un exemplu de proiectare a unei unități de învățare, pentru tema *intervalele compuse*, de la clasa a VII-a.

TEORIE – SOLFEGIU - DICTEU**UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: INTERVALELE MUZICALE COMPUSE**

Clasa a VII-a

Nr. ore alocate: 5 ore

Detalii de conținut	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
1. Intervale muzicale compuse melodice și armonice (2 ore)	<p>1.1. Identificarea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic, în context tonal sau modal</p> <p>2.1. Redarea prin expresie grafică a imaginii sonore</p> <p>2.2. Lecturarea expresivă a unor texte muzicale pe una sau două voci, utilizând elemente de limbaj tonal/modal</p>	<p>Exerciții de identificare, analiză și construcție a intervalelor compuse, exerciții de auz, utilizând platforma digitală teoria.com</p> <p>Exerciții de scriere a unor dictate cu polifonie latentă, cuprinzând între cele două planuri intervale compuse</p> <p>Solfegierea unui exercițiu de Mircea Neagu (capitolul despre intervale compuse)</p>	<p>- Fișe de lucru și de evaluare, solfegii cu intervale compuse de Mircea Neagu, dicteu, pian</p>	<p>Observarea sistematică în cadrul grupului de lucru</p> <p>Evaluare prin testare scrisă (identificare și construcție), exerciții de auz și fișe de lucru</p>
2. Răsturnarea intervalelor muzicale compuse (1 oră)	<p>1.1. Identificarea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic, în context tonal sau modal</p> <p>2.1. Redarea prin expresie grafică a imaginii sonore</p> <p>2.2. Lecturarea expresivă a unor texte muzicale pe una sau două voci, utilizând elemente de limbaj tonal/modal</p>		<p>Scurte fragmente din creația universală, fișe, dicteu, solfegii, pian</p>	<p>Observarea sistematică în cadrul grupului de lucru</p> <p>Evaluare scrisă prin fragment de dicteu simplu, fișe de lucru și solfegiere</p>

<p>3. Intervale compuse consonante și disonante (2 ore)</p>	<p>1.1. Identificarea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic, în context tonal sau modal</p> <p>2.1. Redarea prin expresie grafică a imaginii sonore</p> <p>2.2. Lecturarea expresivă a unor texte muzicale pe una sau două voci, utilizând elemente de limbaj tonal/modal</p> <p>3.1. Integrarea elementelor de limbaj muzical studiate în compoziții proprii</p>	<p>Identificarea intervalelor compuse disonante dintr-un fragment dat și a rezolvării lor Exerciții de intonare a intervalelor compuse și de rezolvare a celor disonante Identificarea intervalelor compuse consonante și disonante din fragmente ale literaturii universale</p> <p>Scrierea unui dicteu ritmico melodic utilizând intervale compuse consonante, tratate prin salt, respectiv intervale compuse disonante, rezolvate treptat</p> <p>Lecturarea unor solfegii, cu tensionarea dinamică a intervalelor compuse disonante și scăderea tensiunii pe sunetul de rezolvare</p> <p>Crearea, pe baza unui suport armonic dat, a unei melodii care să utilizeze intervale melodice compuse disonante, rezolvate</p>	<p>Scurte fragmente din creația universală, fișe, dicteu, solfegii, pian</p>	<p>Observarea sistematică în cadrul grupului de lucru</p> <p>Evaluare scrisă prin scurt dicteu, fișe de lucru, solfegii, exerciții de auz ritmic</p>
--	---	--	--	--

Materiale auxiliare / de suport:

- Pașcanu, Alexandru, *Colecția Cântați cu noi*, Ed. Muz București, 1983.
- Bogos, Gabriela, Haralambie, Anca, *Manual de inițiere în tainele muzicii*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, 2013.
- Râpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți*, vol. 1-2, Ed. MediaMusica, Cluj-Napoca, 1998
- Furda, A., *Solfegii*, Cluj-Napoca, 1996
- Neagu, Mircea, *Solfegii*, Ed. Grafoart, București, 2013
- Hrubaru-Roată, Andrei, Hrubaru, Alexandru, *Probleme de poliritmie. Solfegii cu acompaniament de pian*, Ed. Artes, Iași,
- Popescu, Cecilia, *Solfegii din literatura muzicală a genului liric*, Ed. Artes, Iași
- Duțică, Luminița, *Teste de solfegiu și dicteu muzical (grupa A)*, Ed. Artes, Iași
- Demenescu, Veronica, *265 de probleme de teoria muzicii*, 2006
- Marâi, Gh., *Exerciții ritmico-metodice de solfegiere și dictare muzicală*, Ed. Artes, Iași
- Hrubaru, Ilie, *Cântece mici... pentru cei mici*, Ed. Artes, Iași
- Nedelcuț Nelida, *120 Solfegii la două voci*, Ed. MediaMusica, Cluj-Napoca
- Plaian Carmen, *Exerciții de intonație pentru solfegiu/Coursebook intonation exercises for solfège*, Ed. MediaMusica, Cluj-Napoca
- Rîpă Constantin, Nelida Nedelcuț, *Dictee armonice și polifonice*, Ed. MediaMusica, Cluj-Napoca, 2005
- Cristescu, Carmen, *Solfegii*, Ed. Glissando, București, 2005
- *Canoane clasice - Antal Molnár*, Ed. Musica Budapest 1955
- *Culegere de melodii din literatură muzicală*, Dragea Emiliu 1980
- *Dragea Emiliu Solfegii funcționale- Tonale vol.I,II* 1983
- *Duțică Gheorghe Solfegiu, dicteu, analiză muzicală* Ed. Artes Iași 2004
- *Dragomirov Solfegii*
- *Dumitrescu Solfegii de grad superior vol. I,II*

Solfegii:

- *Bach, J. S. Clavecinul bine temperat vol. I,II*
- *Bach, J. S. Corale la 4 voci*
- *Bach, J. S. Culegere solfegii 1,2 voci vol. I,II*
- *Bach, J. S. Invențiuni la 2 voci*
- *Bach, J. S. Invențiuni la 3 voci*
- *Bach, J. S. Preludii mici*
- *Bertalotti Solfegii 2 voci în chei*
- *Lassus-Solfegii 2 voci*
- *Repertoriu de cântece și Coruri școlare – 80 canoane* 1971
- *Solfèges Albert Lavignac vol. 1a, 1d, 2b,*

Dicteu melodic, polifonic și armonic:

- *Alexeev - Dictat la 1,2,3 voci*
- *Colecție de Dictate melodic tonale – Magda Buciu – manuscris*
- *Culegere dictat melodic și armonic – bacalaureat*
- *Culegere pentru cl. IV-VIII Furda Augusta – manuscris*
- *Culegere pentru cl. IX-XII Furda Augusta – manuscris*
- *Dallam irási feladatok vol. III 250 kétszólamú modulációs dallam* 2001
- *Dictee armonice și polifonice C. Râpă, N. Nedelcuț Media Musica* 2005
- *Simon Petit Cent Dictées Musicales vol II*
- *Simon Petit Cent Dictées Musicales vol III*
- *Zenediktálás alsófok Zeneműkiadó* 1961
- *Laduhin Dictata la 1,2,3 voci* 1967
- *Music Theory in Practice de Eric Taylor grade: 2,3*

Grup de lucru

Brăescu, Adrian	Ministerul Educației Naționale
Amaritei, Nicoleta Camelia	Colegiul Național de Artă „Octav Bancilă”, Iași
Bogos, Gabriela	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Demian, Flaviu	Liceul de Arte „Sigismund Toduță” Deva
Gyergyai, Barna	Școala Gimnazială „Molnár Józsiás”, Târgu Secuiesc
Haralambie, Anca	Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”, București
Hilca, Tatiana	Universitatea Națională de Muzică București
Iacob, Hilda	Colegiul Național de Muzică „Sigismund Toduță”, Cluj-Napoca
Keresztessy, János	Școala Gimnazială „Molnár Józsiás”, Târgu Secuiesc
Lupu, Olga Carmen	Universitatea Națională de Muzică București
Tudoran, Marinela	Liceul de artă „Sabin Drăgoi”, Arad
Vodă, Iulian Bogdan	Institutul de Științe ale Educației